

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput II. Eorum, qui statum puræ naturæ impossibilem esse contendunt,
proponuntur momenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

& media necesse est, ut quædam inveniat-
tur proportio. Quod possit creatura ra-
tionalis naturali conatu, propriisque vi-
ribus usque ad Dei visionem pertingere,
nemo prorsus affirmat. Ergo non est vi-
sio Dei rationalis creaturæ finis, ad quem
naturaliter ipsa protendat: atque si ita
est, absque tendentia in hunc finem creari
potuit.

15.
Oppositio-
nes.

Habent & quæ his reponant alterius
partis Doctores. Docent gratiam Ada-
mo, & lapsis hominibus collatam in hoc
convenire, quod utraque est donum su-
pernaturale, & non proprietas naturæ,
neque comparata est meritis præceden-
tibus: differre tamen, quod si illa homi-
ni, vel Angelo defuisset, non utique sua
culpa cecidissent, quoniam non est talis
creaturæ constitutio, ut possit sine gratiæ
adjutorio vitare peccatum: nunc vero
quibus hæc gratia deest, poena est origi-
nalis peccati, unde cui denegatur iusto ju-
dicio denegatur, cui autem confertur,
misericordia est Dei liberantis. Atque
his lubenter assentior, agnosco enim Au-
gustini Doctrinam in libro de Corrept.
& Gratia cap. xi. & in Epistola ad Six-
tum nunc 194. apertissimis verbis ex-
pressam. Ex his videntur sibi posse tuto
asserere, gratiam utique Redemptoris
nullo prorsus titulo debitam esse, imo in-
dignis Divinâ misericordiâ donari; sed
gratiam illam priorem, quam Condito-
ris appellant, etsi naturæ perfectiones
supergradientem nec meritis compara-
tam, aliquo tamen titulo debitam esse,
ne creatura fatali necessitate aver-
teretur à Deo, & inferiore parte rebel-
lante, quam frænare pro sua virili non
posset, in scelera ac damnationem sempiternam abriperetur. Quod ex hypothesi
Adversariorum confirmant: qui urgente
præcepto singulis sufficientem gratiam
adesse mordicus tenent, sine qua putant
non imputandam fore transgressionem in
crimen. Id tamen non esse inquit pla-
ne certum, cum ex peccato Adæ omne jus
ad gratiam homo perdidit, & merito
Redemptoris auxilium illud sufficiens, &

aliud etiam validius sit restitutum; quo
etiam si Adam fuisset spoliatus, ad legem
tamen servandam fuisset obstrictus, quia
sponte sua fecisset Divinæ gratiæ jactu-
ram. Atque his argumentationem illam
priorem arbitrantur elidi. Jure eodem
alteram expungunt, asserentes in Adæ
posteris, qui adoptantur in Dei filiatio-
nem restitui meritis Redemptoris jus pro-
ximum ad hæreditatem cœlestem per gra-
tiam sanctificantem, qua in consortium
Divinæ naturæ justus assumitur, & jus
remotum, quo pollet rationalis creatura
eo ipso quod sit Dei imago, & nullo coin-
quinata peccato. Utrumque enim jus
propter prævaricationem Adæ perdidimus.
Ergo, inquit, gratiæ effectus est
jus proximum ad hæreditatem Dei, ad
quam pertinent soli filii promissionis: sed
jus remotum fundatur in ipsa substantia
animæ, quæ cum sit imago Dei, nequit
in creato aliquo bono quiescere. Nec re-
sponsionem hanc labefactare possunt
exempla humanitatis Christi, aut servo-
rum, qui à Dominis temporalibus ado-
ptantur, cum & illa potuisset suæ felicitatis
potiri etiam à Verbo non assumpta,
nec naturali instinctu appeteret hyposta-
ticam unionem: & servi tam uni, quam
alteri Domino possint ex æquo servitutem
præstare; creatura autem sit uni Deo sub-
jecta, atque sine illius hæreditate miserrima.
Negant denique fieri non posse, ut
naturalis instinctus feratur in bonum,
quod comparari non valeat nisi superna-
turali auxilio; cum infirmus expetat
quandoque sanitatem, quæ nequit ha-
berietiam adhibitis medicamentis, imo
illam per se, hæc autem ægre tantum, &
causa sanitatis exquirat: & anima affe-
ctet uniri corpori, cui non potest nisi Di-
vinitus iterum alligari. Non ergo sem-
per est inter media & finem proportio:
imo est hominis singularis perfectio, ut
naturaliter tendat ad finem, quem assequi
non potest nisi supernaturali adjutorio.
Hæc vero omnia perspicua sient, post-
quam Theologorum istorum fundamen-
ta explicavero.

CAPUT II.

Eorum, qui statum puræ naturæ impossibilem esse con-
tendunt, proponuntur momenta.

SUMMARIUM.

Num. 1. & per totum probatur, statum puræ naturæ implicare.

I.
Momenta
impossibili-
tatis puræ
naturæ.

AUDIENDI sunt modo Theologi,
qui statum puræ naturæ putant esse
impossibilem. Hi ita ratiocinan-
tur. Creatura rationalis condita est
ad Imaginem Dei, non solum ob gra-

tiarum munera, quibus in sui conditio-
ne fuit exornata, sed suapte natura, cum
sit rationis capax, ut possit illum per-
cipere, à quo facta est. Quare natu-
raliter Deum intueri desiderat, quem
esse

esse unicum & incommutabile bonum facile ex ipsis creaturis potest conicere. Esse in creatura rationali huiusmodi desiderium naturaliter inditum, fatentur Scoti discipuli. Eadem est, quidquid nonnulli in contrarium sentiant, S. Thomæ doctrina. Qui in 111. contra Gentes cap. 50. pluribus argumentis demonstrat, naturale desiderium animæ tendere ad cognitionem Dei, prout est in se; quod & affirmat in 1. 2. q. 3. art. 8. & 1. p. q. 12. art. 1. in corpore. Neque loquitur D. Thomas supposita elevatione ad finem supernaturalem, sed urget ubique tritam ac pervulgatam rationem, quia *inest in homine naturale desiderium cognoscendi causam, cum inuenitur effectum*. Cum itaque mens creata naturali acumine percipiat supremæ causæ existentiam, inflammatur naturali desiderio videndi essentiam ipsius causæ, in qua visione sita est perfecta beatitudo. Unde Augustinus in 1. lib. Confess. cap. 7. *Inquietum est (inquit) cor nostrum, donec requiescat in te*. Cum ergo, si creatura defraudetur desiderio suo, magnâ poenâ conficiatur, nec sub iusto Deo poena sine culpa possit infligi; atque in illo statu, de quo disputamus, non posset anima pertinere ad Dei visionem, nec Auctoris, cuius imago est, essentiam videre, angereetur maximo, gravissimoque dolore. Huc spectant omnia argumenta, quibus Pelagianis asserentibus parvulos nasci in eo statu, in quo Adam fuit ante lapsum, & sine ulla gratia, sine ullo vitio, & tamen sine baptismo à regno cœlorum excludi, objectat Augustinus sæpenumero, quod Deum facerent impium atque iniustum, qui innocentem imaginem suam à regno cœlorum expelleret. *Quæro qua causa innocens imago Dei vitæ privatione punietur, si nullum peccatum ex humana propagatione contrahitur?* Ait S. Pater lib. 1. contra Julianum cap. 5. num. 19. At si status naturæ puræ daretur, homo creatus ad imaginem Dei nulla labe originali contracta excluderetur à regno; atque tot Augustini contra Pelagianos argumenta nihil profusus efficerent. Neque enim satisfacere videtur eorum responso, qui ajunt S. Patrem hac ratione Pelagianos impetere supposita elevatione hominis ad finem supernaturalem, ejusque constitutione in gratia. Primo enim argumentatione illa utitur magnus Doctor, non memorato loco duntaxat, sed etiam præcedenti cap. 4. num. 13. atque lib. v. cap. xi. num. 56. Operis Imperf. lib. 11. n. 30. & lib. 111. num. 9. necnon in 1.

R. P. Berti Theol. Tom. II.

de Peccatorum meritis cap. xxx. n. 58. aliisque in locis compluribus, nec ullibi hujus suppositionis minimum extat vestigium. Deinde si Pelagiani parvulos & sine gratia, & sine culpa nasci affirmabant; quomodo Doctor eximius, maxime disputans cum Juliano peracuto, ac versutissimo Dialectico, poterat supponere quod erat cardo & caput institutæ disputationis? Et denique si Augustiniana argumentatio petitur ex ipsa natura imaginis, quæ proculdubio inest creaturæ rationali quacunque hypothefi facta, consequens est illam nunquam sine culpa posse à regno cœlorum excludi. Istud ergo est præcipuum hujus sententiæ fundamentum: Impossibilis est ille status, in quo innocens imago Dei nullo prohibente impedimento peccati non posset ad regnum Dei pervenire, *quod sine magno malo fieri qui dicit, nec amorem habet, nec timorem Dei*, ait lib. v. contra Julianum cap. 17. S. Pater. In statu puræ naturæ Imago Dei, tametsi innocens, regno Dei privaretur. Ergo status puræ naturæ impossibilis est.

Diximus sub finem præcedentis capituli, & libro 111. cap. 1. quomodo in 2. horum sententia possit naturaliter clara visio Dei appeti, et si ad illam sine gratiæ adjumentis nullus perveniat: unde facile sese hi Theologi purgabant, si à contentioso aliquo, Baji, aut Quenellii damnatorum errorum insimulentur. In promptu eis erit exemplum animæ, quæ cum sit suapte natura forma corporis, ab hoc divulsa appetit resurrectionem, naturaliter non possibilem. Atque hanc certum est esse sententiam Scoti Quæst. 1. Prolegom. num. 20. Quam Maffrius disput. 6. de Vis. Dei q. 2. explicat verbis Augustini scribentis de Prædest. SS. cap. v. *Possè habere fidem, sicut possè habere charitatem, naturæ est hominum: habere autem fidem, quemadmodum habere charitatem, gratiæ est fidelium*. Ita ergo, inquiunt Scotistæ, naturalis inclinatio est possè habere beatitudinem, habere autem donum est gratiæ. Hoc autem exemplum nescio an sit ad rem; nam aliud est possè habere beatitudinem, aliud appetere; sicut aliud est possè habere, aliud appetere fidem: nec ex Augustinianis verbis puto aliquem illaturum; quod possit aliquis fidem appetere naturaliter; atque ita nec infertur quod possit naturaliter appeti visio Dei. At Claudius Frassen in Scoto Academico Tract. 1. disp. 3. art. 7. hanc naturalem inclinationem docet passivum esse, non autem activum, in qua sententia Augustini verba possunt in Scoti opinionem quadrare: sed

Xy 2

fed appetitum istiusmodi, qui nihil sit aliud, quam inclinatio *passiva*, & capacitas beatitudinis comparandæ per gratiam, nisi animus me fallit, nullus negat; & inquiritur tantum de appetitu, qui est quidam impetus & motus animi, & certe in sola potentia passiva nequit consistere. Hæc obiter de Sententia Scoti, quæ à suis absque ulla erroris nota defenditur.

3.
Quid Thomistæ sentiant.

Videamus modo quid præmissæ argumentationi soleat reponi. Vulgaris est Thomistarum opinio, appetitum innatum esse propensionem in bonum connaturale: unde inferunt hominem fide & gratia destitutum, qualis esset in *pura natura*, non appetere intuitivam visionem Dei, sed beatitudinem in communi; cum visio Dei non sit bonum homini connaturaliter debitum. Hunc appetitum præcedere ajunt cognitionem, nam qui ex cognitione procedit, elicitus appellatur. Est autem appetitus elicitus, aut efficax, aut inefficax: efficax, cum haberi possunt media, quibus finis acquiritur, & hæc media applicantur; inefficax, cum huiusmodi media vel in nostra potestate non sunt, vel iis uti nolumus. Atque huiusmodi appetitus inefficax tendit aliquando etiam in rem impossibilem, ut dum appetimus semper vivere, aut maximam acquirere copiam thesaurorum. Legite Gonetum disp. 1. de Visione Dei art. 5. & Salmanticenses Tract. 2. disput. 1. dub. 5. Respondebunt itaque in statu *naturæ puræ* creaturæ rationali, etsi foret imago Dei, & Dei existentiam naturaliter apprehenderet, non tamen magnam poenam futuram, si Divinam essentiam non conspiceret, quia eam non appeteret appetitu innato & connaturali, neque appetitu elicto efficaci, sed inefficaci tantummodo, qui fertur etiam in bonum quandoque indebitum, & impossibile. Sed hæret, ut dici solet, paulisper aqua. Enimvero qui statum *puræ naturæ* negant esse impossibilem, ad exordium redeunt argumenti. Instant, hominem esse Dei imaginem naturâ suâ, ideoque propensionem in Deum esse illi connaturalem: addunt appetitum elicitum inefficacem boni impossibilis, creati tamen & imperfecti, ut sunt semper vitam agere corporalem, amplissimâque opulentiâ locupletari, non admodum torquere animum, quoniam non sunt ista hominis finis ultimus, sed media, quæ possunt ex æquo diligere, & odio haberi, nec explere possunt immortalis substantiæ cupiditatem: negant quoque nonnulli, inclinationem illam innatam,

quæ omnem cognitionem præcedat, affirmantque omne pondus animi esse amorem, hunc vero partem esse intellectus; nam de beatitudine, cuius desiderium singulis hominibus insitum est, scribit Augustinus lib. XIII. de Trinit. cap. 4. *Quomodo ergo amant eam, si nemo potest amare quod nescit?* Et lib. VIII. c. 4. *Quis diligit quod ignorat?*

Ego tamen prædictam Thomistarum doctrinam non refellam, imo & animadversionibus meis collustrabo. Docet S. P. Augustinus citato libro de Trinitate cap. 3. omnes homines naturali instinctu appetere beatitudinem: *Si dixisset, inquit, Ennius Poeta, omnes beati esse vultis, dixisset aliquid quod nullus in sua non agnosceret voluntate.* Inquiritur sequenti cap. 4. unde existat de ipsa beatitudine tanta diversitas voluntatum, cum capeffenda atque retinenda beatitudinis voluntas una sit omnium, id est, cur aliquos maxime delectet voluptas ut Epicurum, alios virtus ut Zenonem, alios aliquid aliud, quod vel turpi vel honesta delectatione vellet adipisci. Respondet proximo cap. 6. id esse ob pravitatem generis humani, *quod interdum eligitur unde magis à beata vita receditur.* Infert ex his cap. 7. necessariam esse fidem, quæ nobis veram beatitudinem proponat, non enim, inquit, *quæcunque bona, maximeque illa quibus quisque fit bonus, & ille quibus fiet beatus, unde nisi à Deo in hominem veniant inveniri potest.* Vide & librum IV. contra Julianum cap. 3. num. 19. Itaque præcisa fide, quæ nobis visionem Dei pollicetur, non potest in hanc ferri hominis appetitus, qui naturali instinctu trahitur ad beatitudinem in communi, peculiariter vero inclinatur in hoc, vel illud bonum, quod voluntati à pravo, aut recto iudicio proponitur. Cum ergo Pelagiani faterentur nobis vitam æternam promitti, recte Augustinus ab exclusionem Imaginis Dei à vitæ æternæ probat in parvulis originale peccatum, supposita lege, & promissione beatitudinis, quam Pelagiani minime denegabant. Fertur ergo amor creaturæ rationalis in Dei visionem, huius revelatione supposita: & Augustinus cap. 1. Confessionum fidem aperte commemorat, & manifestius lib. XIII. cap. IX. ubi ait, quod desiderio accendimur, & sursum ferimur, inardescimus & imus, *quoniam jucundati sumus in his, quæ dicta sunt nobis, In domum Domini ibimus.* Hæc ad perdifficile argumentum. In quo nondum contrariæ opinionis Theologi penitus à causâ cadunt, quippe S. Pater citato cap. VII. de Trinitate,

tate,

tate, loquitur de statu naturæ lapsæ, & de vita mortali erroribus, ærumnisque plenissima, & in natura pura non esset vitiosa cupiditas, quæ sine gratia hominem ad amorem boni commutabilis traheret, & contentione acerrima à Deo averteret, sed esset Dei naturalis cognitio, & in Deum naturalis propensio.

5. *Oppugnatio cum solutio-
ne.* Ex iisdem principiis eruitur aliud fundamentum ad hypothese[m] naturæ puræ oppugnandam. Nam creatura in hac ipsa hypothese ad diligendum Deum teneretur; cum primum, maximumque præceptum legis naturæ sit, *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua*, Matth. xxii. 37. At si Deum diligeret, vitam æternam promereretur, quia & Deus diligit diligentes se, & diligentibus se mercedem hanc repromittit, & ipse qui amatur propter se præmium est ei, qui gratis & pro viribus amat. Debetur ergo creaturæ, Deum diligenti æterna vita, ad quam comparandam vires naturales non suppetunt. Cui argumento solvendo incumbit animus Theologorum: qui respondent in hypothese naturæ puræ posse quidem diligi Deum ut auctorem conditoremque naturæ, non ut largitorem supernaturalium bonorum, atque hujus dilectionis tantum fructum esse beatitudinis retributionem.

6. *Instantia.* Facile hæc dicuntur, sed nolunt Adversarii pedem referre. Contendunt non solam creaturam rebelli concupiscentiæ turbatam, sed nec integram posse sine gratia amare Deum ut auctorem naturæ. Nam Arauscanum Concilium Canone 25. hoc definit: *Prorsus Donum Dei est diligere Deum*. Et Tridentinum sess. 6. can. 3. *Si quis dixerit sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adiutorio hominem credere, sperare, & diligere, ut oportet, anathema sit*. Augustinus vero prope finem c. 3. libri quarti contra Julianum, *Amor, inquit, Dei, quo pervenitur ad Deum, non est nisi à Deo Patre per Jesum Christum Dominum nostrum*. Quibus in locis agi de gratia supernaturali perspicuum est. Si dixeris exponenda hæc esse de Deo auctore supernaturali; ubinam, inquirunt, apud Augustinum, & memoratas Synodos, distinctio istiusmodi? Ubinam legimus posse hominem naturali facultate, & gratia non opitulante Deum diligere, tanquam summum bonum, summum verum, & universarum rerum supremum Dominum ac rectorem? Potius invenies apud Augustinum de Grat. &

lib. arbitrio cap. 18. *præcepta dilectionis nullo modo bene, nisi ex Deo adimpleri; legem sine gratia non posse conducere ad Dei amorem: gratiam nos facere dilectores*: ubi, cum adversus Pelagianos disputet, non possumus gratiam ordinis naturalis fingere, ut quidam venditant ex ludo & officina recentiorum Scholasticorum. Quod si opponas condemnationem tricesimæ quartæ, ac sextæ propositionis Michaelis Baji; poterunt respondere fuisse damnatam utramque ob censuræ acrimoniam, & quod Bajus amorem Dei naturalem negaverit etiam respectu objecti; nam ut Auctorem naturæ Deum diligi non posse nisi per gratiam, docent & Vasquesius, & Bellarminus, & alii Theologi probatissimi. Nec te moveat particula illa, *ut oportet*; quippe in hypothese puræ naturæ diligeretur Deus recte, atque *ut oportet*, dummodo creatura illum amaret propter se, & tanquam ultimum finem, & omnia in suum Auctorem referret: quod in Augustiniana Schola est amare, *ut oportet*; sicut non recte amatur, quod amatur aliqua intentione carnali, & cupiditate perversa.

7. *Solutio.* Huic argumento respondet Estius dist. xxvi. §. 38. homini in *puris naturalibus* non fore præscribendum operandi modum, qui naturæ facultatem excederet; nunc vero ad diligendum Deum ut Auctorem naturæ necessariam esse gratiam, quia per peccatum primi hominis adeo liberum arbitrium attenuatum est, ut nequeat sine gratiæ auxilio illum amare *ut oportet*, quemadmodum definitur canone ultimo Arauscano: & consequenter prædicta argumenta de homine in *puris naturalibus* constituto nihil concludere. Sis lector æquus æstimator.

8. *Ultima argumentatio.* Postrema argumentatio promittitur ex rebelli concupiscentia, quam esse per se malam præcedenti cap. 13. demonstratum est ex pugna, qua motibus carnis, tanquam quibusdam pugiunculis rationem aggreditur, ex immoderato excessu libidinis, atque ex ipso pudore, quo ejus causa suffundimur. Hujus concupiscentiæ Deus auctor non est: qui si condito homini tantum indidisset languorem, nec valde bona opera moliretur, nec vincerentur aperte Manichæi invehentes ejusdem concupiscentiæ præsidio sempiternum mali principium. Nec potior est ratio, cur Deus producere nequeat hominem cum pravo vitiorum habitu, ut cordati omnes fatentur; possit autem cum libidine omnium turpissimorum scelerum seminario

nario. In natura pura afforet, inquit, hæc perduellis concupiscentia, quod fatentur plures, & ratio ipsa suadet, quia inferior pars nequit ab animo contineri, nisi ipse superiori virtute regatur. Quis ergo, nisi forte velit Manichæis arma suppeditare, asserat Deum posse hominem in puris naturalibus constituere?

9.
Responsio
triplex.

Tria huic argumento reponunt: primum, quod concupiscentia malum est per accidens, non autem natura sua, ut enim à Deo est, importat solam propensionem in bonum sensibile; & inclinatio ad peccatum tantummodo ex hominis infirmitate, ob quam potest à bonis spiritualibus averti, quemadmodum potest deficere à gratia, nec tamen id vitium est, sed naturalis conditio. Alterum, quod concupiscentia malum est physicum, non morale, nisi enim ratio motibus ejus obsecundet, non ei deputatur in culpam. Tertium, quod hæc concupiscentia remanet in baptizatis, ut Synodus Tridentina definit, in quibus tamen nihil remanet damnationis; ideoque etiam in puris naturalibus posset adinveniri.

10.
Responsio 1.
oppugnatur.

Responsio prima oppugnatur, quod non distinguat inter appetitum sensitivum, & hujus appetitus languorem, in quo sita est ratio concupiscentiæ: atque hæc erat oscitantia Juliani, ut liquet ex lib. iv. cap. 14. num. 65. & lib. iv. Supplem. num. 29. utrumque callide permiscens. Appetitus quidem sensitivus non est per se malus, sed naturalis proprietas. Verum hujusmodi appetitus aut subiceretur rationi, aut anteverteret. Si anteverteret, en inferioris partis rebellio, en pugna, en vitium: *Malum est enim, ut inferiora superioribus reluctantur, id enim contra requiritur, & rectam rationem est*, inquit Bellarm. lib. vi. de Amis. Grat. cap. 14. Si vero subiceretur rationi, non esset id, quod appellatur concupiscentia. Præterea ut inferior pars subiciatur rationi requiritur gratia; quia ut non regitur inferior pars nisi ab anima quæ est supra virtutem corporis, ita ratio non continet corporeos motus nisi virtute aliqua, quæ sit supra naturam animæ. Vide quæ diximus cap. præcedenti ad Argumentationem secundam.

11.
Responsio 2.
evertitur.

Altera responsio facilius evertitur, quandoquidem cum Julianus similia reponeret, S. Pater lib. vi. contra ipsum Julianum cap. 19. num. 62. ait: *Neque enim nulla est iniquitas, cum in uno homine vel superiora inferioribus turpiter serviunt, vel inferiora superioribus con-*

tumaciter reluctantur, etiam si vincere non sinantur. Ergo concupiscentia malum vitium est, & quidem morale cum ad voluptatem alliciat, luctamque iniquam audeat ciere, etiam si ejus desideria non perficiat voluntas auxilio Dei confortata. Quapropter Apostolus in septimo ad Romanos v. 15. sentiens motum concupiscentiæ cui non consentiebat, imo sentire nolebat, *non enim* (inquit) *quod volo bonum, hoc ago: sed quod odi malum, illud facio.* Imo videtur Augustinus malam appellare non solum concupiscentiam inclinantem ad malum, verum etiam indifferentem illam ad omnem sive licitam, sive illicitam voluptatem, quam passim recentiores deprædicant. Scribit enim citato lib. vi. cap. 16. n. 50. *Hæc ergo concupiscentia carnis nunquam concupiscitur hominis ullum bonum, si voluptas carnis non est hominis bonum. Si autem ut aliquo loco significasti, placeat tibi secta Dinomachi honestatem voluptatemque conjungens, quod Philosophi quoque hujus mundi, qui honestiores videbantur, Scyllæum bonum esse dixerunt, ex humana scilicet natura belluinque compactum; si hoc ergo monstrum tua opinione sectaris, satis est nobis quod confitearis aliam esse illicitam, aliam licitam voluptatem. Ac per hoc mala est concupiscentia, quæ indifferenter utrumque appetit, nisi ab illicita voluptate licita voluptate frænetur.*

12.
Responsio 3.
confutatur.

Tertia responsio cito, nulloque labore confutatur. Quod enim Augustinus scribit eodem libro cap. 19. num. 60. solvi in renatis concupiscentiæ reatum, malum tamen remanere, & pœnam peccati, hoc ipsum declarat Synodus Tridentina sess. vi. in decreto de peccato Originali. Et ideo in baptizatis nihil remanet damnationis, quoniam propter concupiscentiam nemo damnatur, nisi præbeat motibus ejus assensum; imo & meretur, si condelectetur secundum interiorem hominem legi Dei, & malum, quod singulis adjacet, auxilio gratiæ refrænnet. Tantummodo Tridentini Patres damnaverunt hæreticos, qui asserunt concupiscentiam naturâ suâ esse vere & proprie peccatum, non languorem peccato contractum; ut constat ex Ruaro Tappero, qui Concilio interfuit, in discept. de baptizatorum concupiscentia Tom. 1. pag. 107. Bellarmino de Amis. grat. lib. 5. cap. 13. & Card. Pallavicino lib. septimo Hist. Concilii Trident. cap. 9. ubi refert Cardinalis Seripandi olim Generalis Ordinis nostri, & Præfeti ejusdem Concilii eruditam, gravissimamque disputationem. Itaque concupiscentia etiam

etiam in Renatis in se, & absolute mala est, non tamen proprie peccatum. Quod postremum cum affirmasset Bajus Propos. 71. illus quoque doctrina merito damnata est. Atque his Theologi, qui negant potuisse Deum condere hominem cum carnis concupiscentia, à se injustas omnes vexationes propulsant, ut fecit Norisius in Vindiciis cap. 3. & in Resp. ad 111. Germanitatem.

13.
Responsio
melior.

Melior est ergo responsio Guilelmi Estii, qui fatetur in puris naturalibus nullam fururam esse concupiscentiam, nisi forte ad nutum rationis, & quæ voluntatem

mentis nec præcederet, nec excederet, ut de Adam scribit Augustinus lib. iv. contra Julianum cap. 11. num. 57. non autem vehementem & infrunitam, qualem nunc experimur, & quæ originalis peccati poena est, firmissimumque argumentum. Ita nimirum opinantur haud vulgares Theologi Bancel tract. de nat. pura q. 1. art. 4. & L'Herminier in hac eadem quæstione ad objectionem ultimam. Poterunt hæc ab unoquoque suo Marte aut defendi, aut oppugnari: quod cave facias Constitutionibus Pontificum, & Augustiniana doctrina munitus.

C A P U T III.

Quale tenendum sit in hac dissertatione temperamentum.

S U M M A R I U M.

I. Afferitur temperamentum.

à num. 2. usque ad 5. Afferitur, originalem iustitiam nequaquam fuisse primo homini debitam, licet oportuerit, ut creatus ad

ultimum finem, à quo divulsus in summam miseriam incidit, supernaturali D. auxiliorum fulcimento ornaretur.

I.
Quale tem-
peramen-
tum servan-
dum.

IN tam perplexa quæstione servandum arbitror perutile, Divinumque monitum Deuteron. v. 32. *Non declinabis neque ad dexteram, neque ad sinistram.* Itaque ab eorum placito, qui *pura natura* statum putant esse impossibilem non erit penitus recedendum. Pugnant enim pro hac sententia Theologi in Augustinum studiosissimi Norisius, Gavardi, Bellelli, Lafosse, Clenaerts, Pauwens, Rolliers, & Lovanienses Augustiniani reliqui omnes. Consentiunt nostratibus nonnulli Thomistæ doctissimi, inter quos Vincentius Contensonus tom. v. disp. 1. cap. 1. ubi plura argumenta producit iis, quæ superiori capite explanata sunt, parum dissimilia. Etiam Dominicus Soto, quem in D. Thomæ Schola clarissimum extitisse, neminem fugit, in iv. dist. 49. art. 1. quæst. 2. demonstrat esse Angelici Doctoris sententiam manifestissimam, inesse creaturæ rationali *appetitum innatum* ad visionem Dei sicuti est. Quod probat locis locupletissimis paulo supra citatis; in quorum explicatione ait Cajetanum *mentem D. Thomæ plane detorquere.* Et revera S. Thomas de appetitu naturali, & de perfecta beatitudine, cum 1. p. q. 52. art. 1. tum 1. 2. q. 3. art. 8. quæstionem instituit; nec opus est Commentatore ullo, aut Interprete. Ex appetitu autem innato videtur sequi assertionem nostrorum necessaria quadam illatione; cum nulla creatura expoliari debeat iis mediis, quibus naturalem finem assequatur. Idem sentire Magistrum Zumel 1. 2. q. 109. art. 2.

disp. 2. testatur Eminentissimus Aguirre. Ex alia parte cavendum est, ne gratiam aut debitam naturæ humanæ secundum se, aut naturalem conditionem, aut proprietatem esse, cum Michael Bajo impie ac temere sentiamus: quod sane hæreticum foret, sacrilegum, & nefastissimum.

Primum itaque asserimus, quod nullo titulo homini in prima conditione teneatur Deus impertiri charitatem habitalem, sive gratiam sanctificantem, & supernaturalium virtutum habitus: & consequenter integritatem & originalem iustitiam hæc omnia complectentem primo homini debitam nequaquam fuisse, atque Deum posse creaturam rationalem condere absque talibus ornamentis. Quod manifestum puto ex damnatione articulorum Baji, de quibus supra capite primo hujus supplementi; & ex communi Doctorum Scholasticorum sensu: inter quos opinantur plures, quod habitualis gratia nec Adæ fuerit à principio collata; omnes vero liberalissimum Dei beneficium illam esse fatentur. De gratia autem actuali dico & hanc non fuisse Adæ debitam, quatenus neque promereri illam potuit operatione aliqua præcedenti, neque exigebat eam primus homo, ut in se absolute, & in genere *speciei suæ* præditus esset naturali qualibet perfectione, quoniam per solam naturam facultatem intelligendi & volendi perfecta redditur rationalis creaturæ substantia. Nihilo tamen minus considerata ut est imago Dei, & comparate ad ultimum finem, à quo divulsa inci-

2.
Proposito.